
فصل اول

آشنایی با اقتصاد کلان

Micro (خرد) and Macro (کلان)

■ اقتصاد خرد

- شامل مطالعه مبانی تصمیم و رفتار عاملان اقتصادی، مانند خانوارها و بنگاه ها، و تعامل تصمیمات آنها در بازارها است (نظریه مصرف کننده، نظریه بنگاه، تحلیل هزینه ها، ساختار بازارها، ...)

■ اقتصاد کلان

- شامل مطالعه متغیرهای کلی اقتصاد و سیاست هایی است که کل اقتصاد را تحت تأثیر قرار می دهد. بیکاری، تورم و رشد اقتصادی کلیت های اقتصادی هستند که در اقتصاد کلان بررسی می شوند.

موضوعات اقتصاد کلان:

- چگونگی تعیین مقادیر متغیرهای مهم اقتصاد کلان: **اندازه گیری**
- بررسی روابط متغیرهای اقتصاد کلان: **تئوری یا نظریه اقتصاد کلان**
- بهبود و ثبات در متغیرهای کلان: **سیاستگذاری اقتصاد کلان**

برخی مفاهیم مهم اقتصاد کلان

■ نرخ تورم

- درصد تغییرات سطح عمومی قیمت ها

■ نرخ بیکاری

- نسبت تعداد بیکاران (افرادی که جویای کار بوده ولی شغل پیدا نمی کنند) به جمعیت فعال.

■ سطح محصول (تولید)

■ **Gross domestic product (GDP)** تولید ناخالص داخلی:

- محصول تولید شده توسط عوامل تولید (چه داخلی و چه خارجی) مستقر در اقتصاد داخلی را اندازه گیری می کند.

■ **Gross national product (GNP)** تولید ناخالص ملی:

- درآمد کلی را که توسط شهروندان داخلی (چه در داخل و چه در خارج) کسب می شود، اندازه گیری می کند.

■ رشد اقتصادی

- افزایش در (GDP) حقیقی و نشانگر گسترش سطح محصول کل اقتصاد

■ سیاست های اقتصاد کلان

- سیاست های مختلف دولت (مانند سیاست های پولی و مالی) برای ثبات سازی و اثرگذاری بر عملکرد کلی اقتصاد

عوامل مؤثر در فرایند پیچیده رشد اقتصادی

۱- موجودی منابع:

- سرمایه فیزیکی، سرمایه انسانی، سرمایه فرهنگی و اجتماعی، سرمایه طبیعی و جغرافیایی

۲- بهره وری منابع:

- مکانیزم تخصیص منابع: نقش دولت و بازار
- رشد دانش و فناوری، ارتقاء مهارت ها
- سیاست های اقتصادی و محیط اقتصاد کلان
- بازارهای مالی: تجهیز و تخصیص منابع مالی
- قوانین و چارچوب های حقوقی و قضایی
- ثبات و امنیت سیاسی

رشد در گرو تعامل صحیح سه نهاد

■ دولت

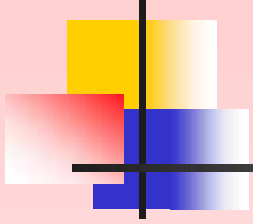
وظیفه دولت فراهم کردن عدالت و محیطی مساعد برای توسعه از طریق برقراری حاکمیت قانون، تنظیم قوانین و مقررات لازم، توسعه زیرساخت های نهادی و فیزیکی، تولید کالاهای عمومی و تضمین حمایت اجتماعی و حقوق مدنی است.

■ بخش خصوصی

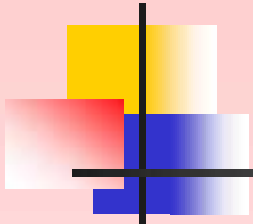
وظیفه بخش خصوصی فراهم کردن مبانی رشد و توسعه اقتصادی از طریق ایجاد اشتغال و درآمد، تولید و تجارت، توسعه منابع انسانی، ارائه خدمات و طراحی و به روز رسانی مستمر استانداردها و هنجارهای مربوط به بنگاه ها می باشد.

■ جامعه مدنی

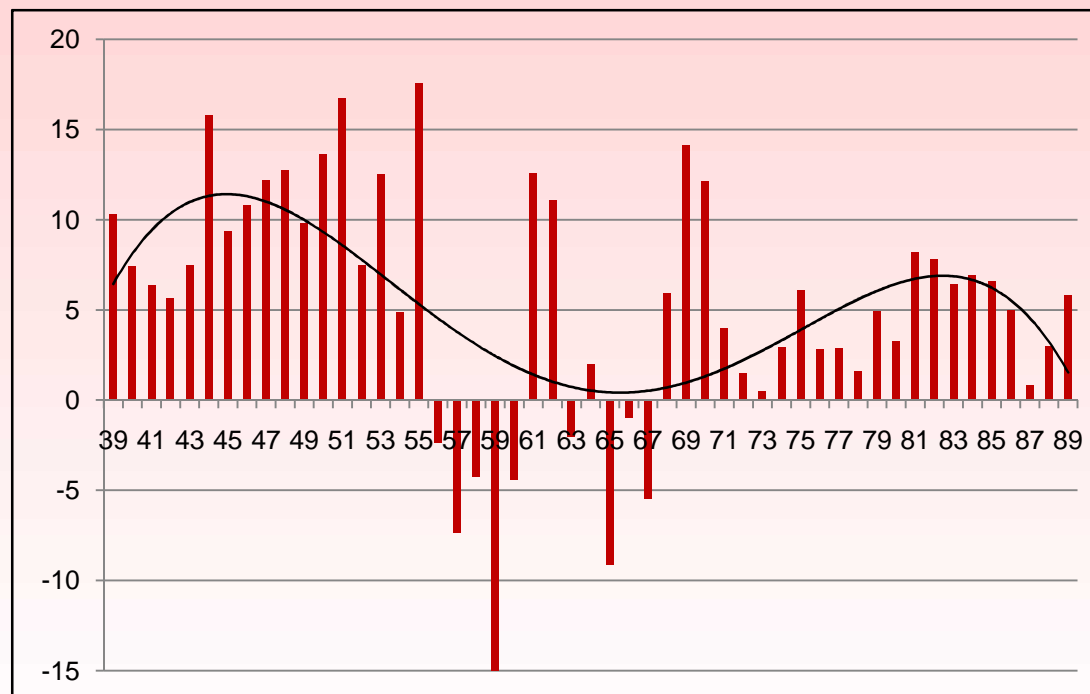
وظیفه جامعه مدنی فراهم کردن آزادی، برابری، مسئولیت پذیری و ابزار وجود از طریق سازماندهی و آموزش، بسیج گروه ها برای مشارکت در زندگی اقتصادی و اجتماعی و تسهیل تعاملات سیاسی و اجتماعی است.

روند تحولات برخی از متغیرهای کلان اقتصاد ایران

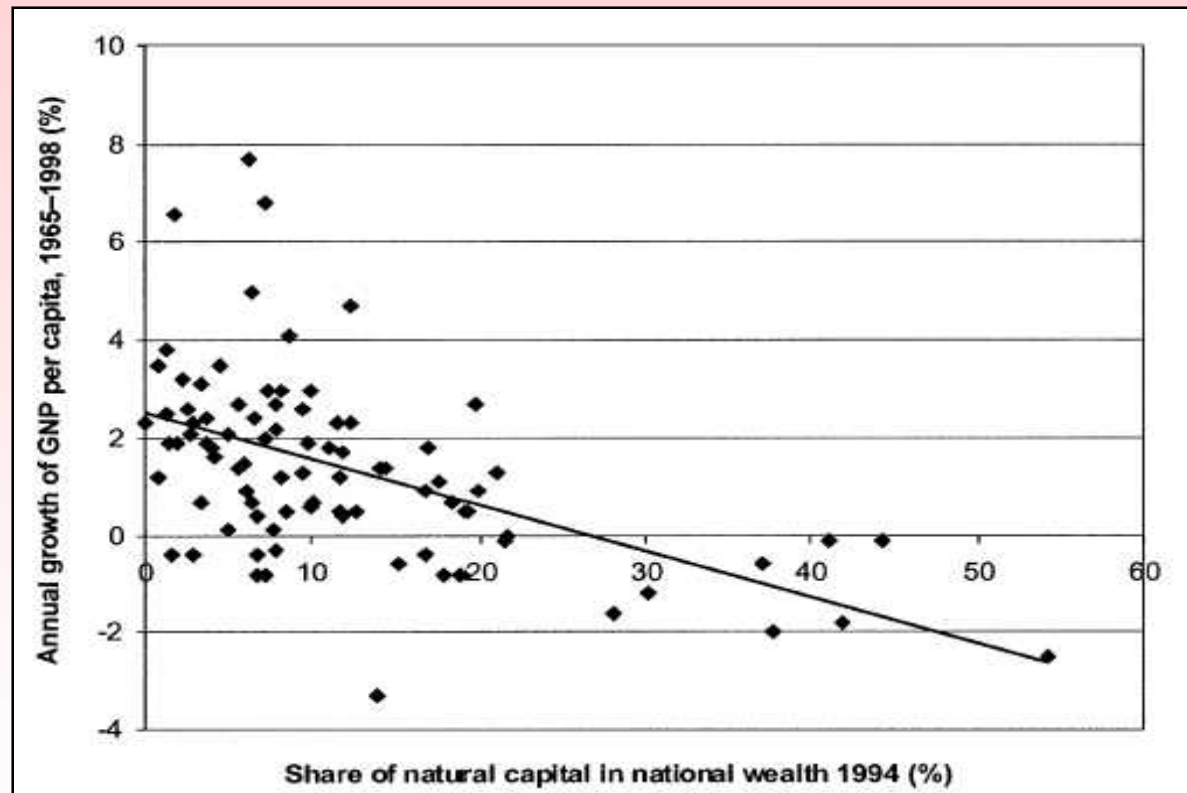
روند رشد تولید ناخالص داخلی ایران (درصد) (۱۳۳۹-۸۹)

تناقض فراوانی

رابطه معکوس بین رشد درآمد سرانه و سهم منابع طبیعی

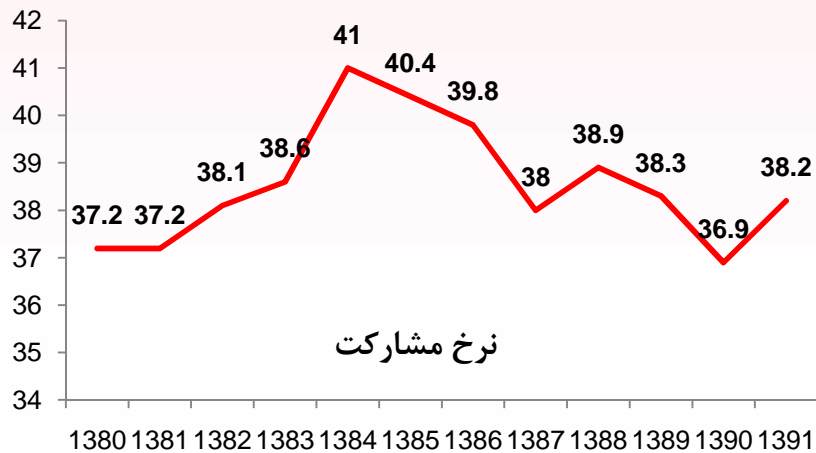
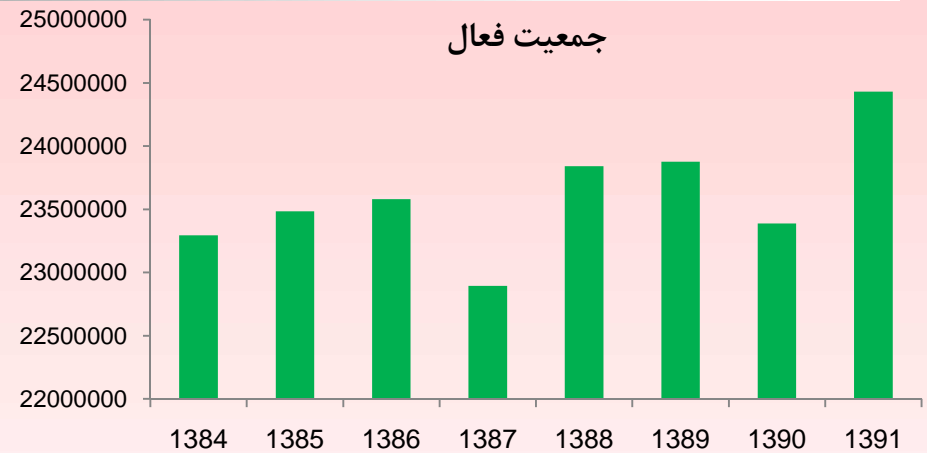
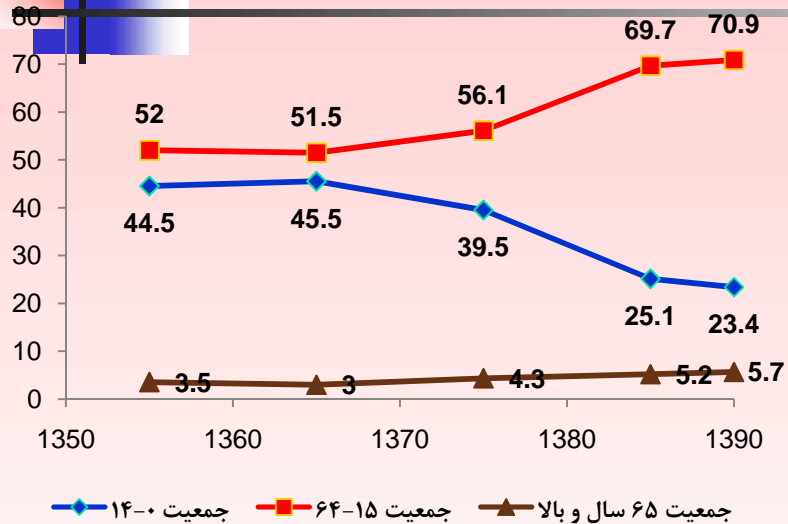

آموزش مبانی اقتصاد - حسن درگاهی

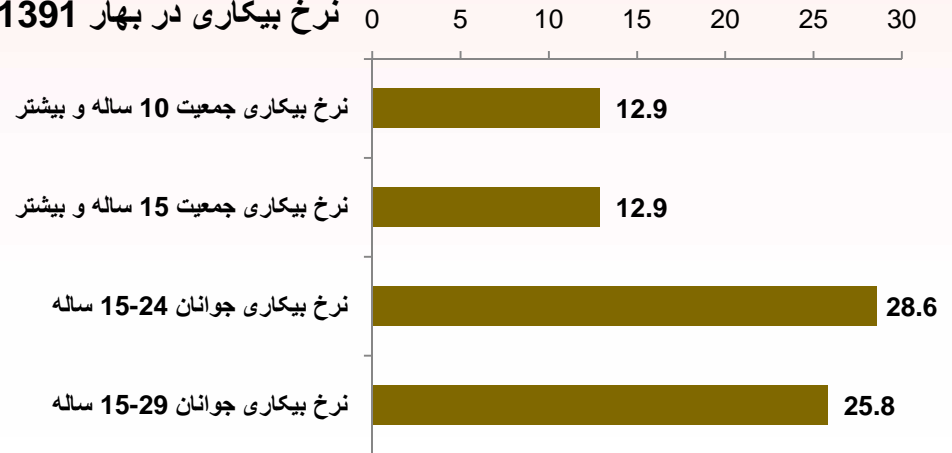
www.hassan-dargahi.com

جمعیت فعال، نرخ مشارکت و نرخ بیکاری

کاهش نرخ مشارکت تا سال ۱۳۹۰
 روند افزایشی جمعیت فعال و نرخ
 مشارکت از سال ۱۳۹۱
 افزایش نرخ بیکاری جوانان

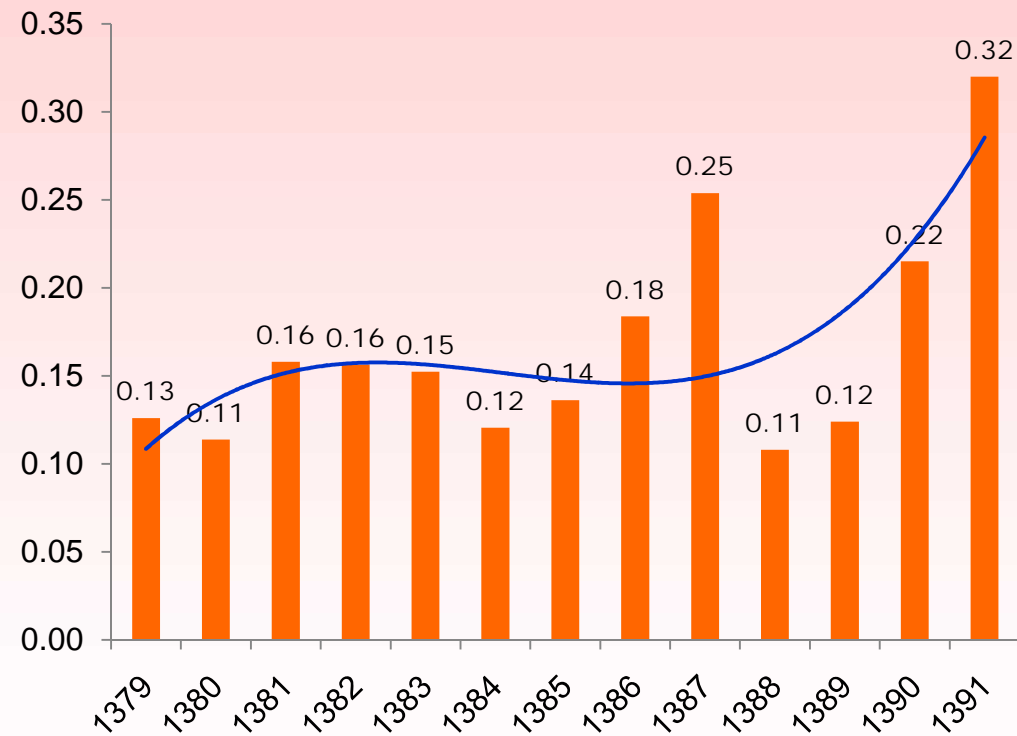

نرخ بیکاری در بهار ۱۳۹۱

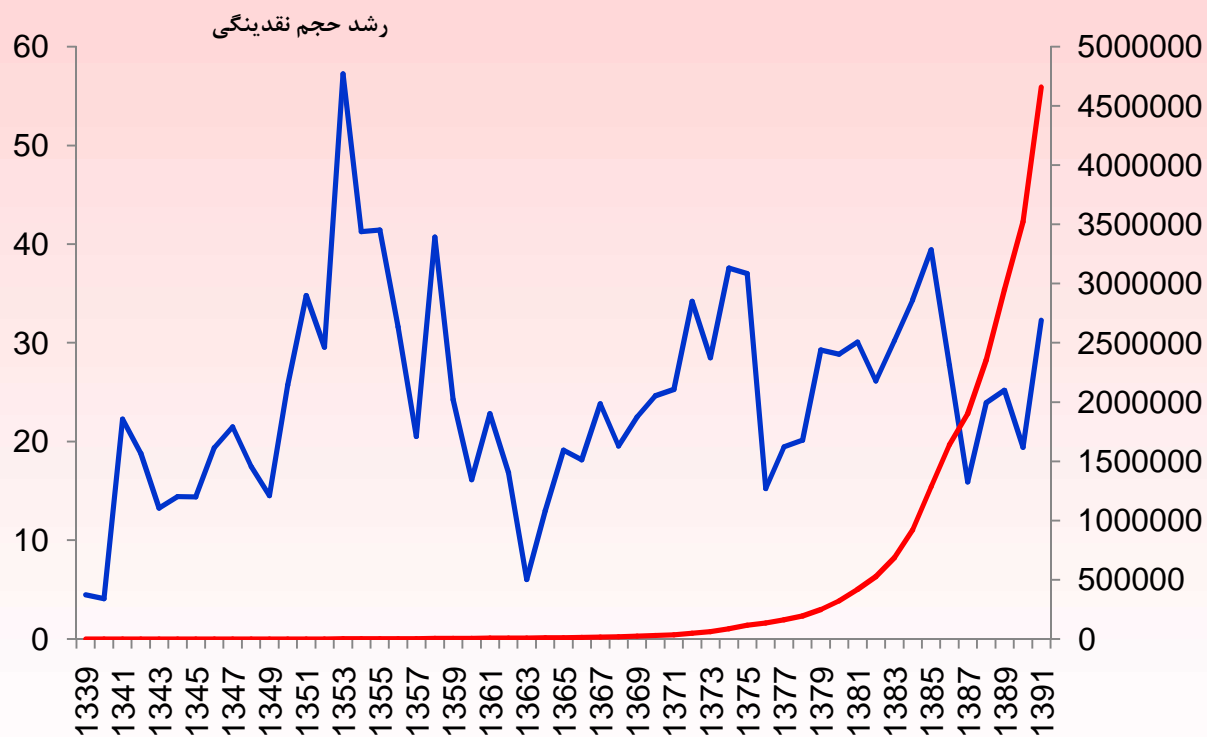

نرخ تورم

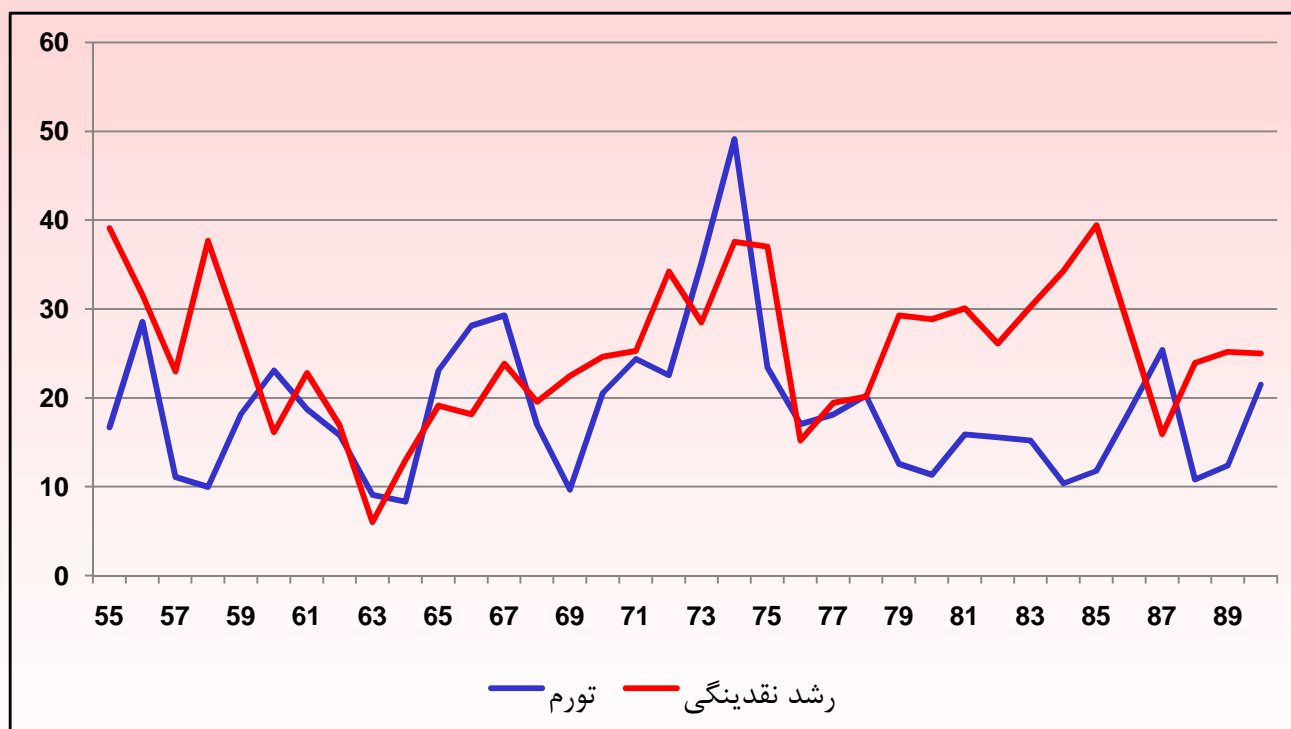
میانگین تورم سالهای دهه ۸۰ کمتر از ۱۵ درصد گزارش شده است. در فاصله سالهای ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۱ حجم نقدینگی با نرخ رشد متوسط ۲۷/۶ درصد، بیش از ۶ برابر شده است. تورم نسبتاً پایین سالهای قبل، علیرغم افزایش شدید نقدینگی، به طور عمده به دلیل واردات فزاینده به پشتوانه درآمدهای ارزی سرشار نفتی بود که به طور موقت رابطه بین نقدینگی و تورم را تضعیف کرد. حجم نقدینگی بالا در شرایط نبود فضای مناسب کسب و کار و همچنین تخصیص ناکارای منابع به فعالیت های مولد تولید و سرمایه گذاری، اقتصاد ایران را در برابر یک تهدید بالقوه قرار داد. این تهدید شامل انتقال نقدینگی به بازارهای مالی به ویژه بازار ارز و طلا و با هدف سوداگری و استفاده از فرصت های سودآوری بود که با افزایش فزاینده نرخ ارز، موجب بی ثباتی اقتصادی گردید.

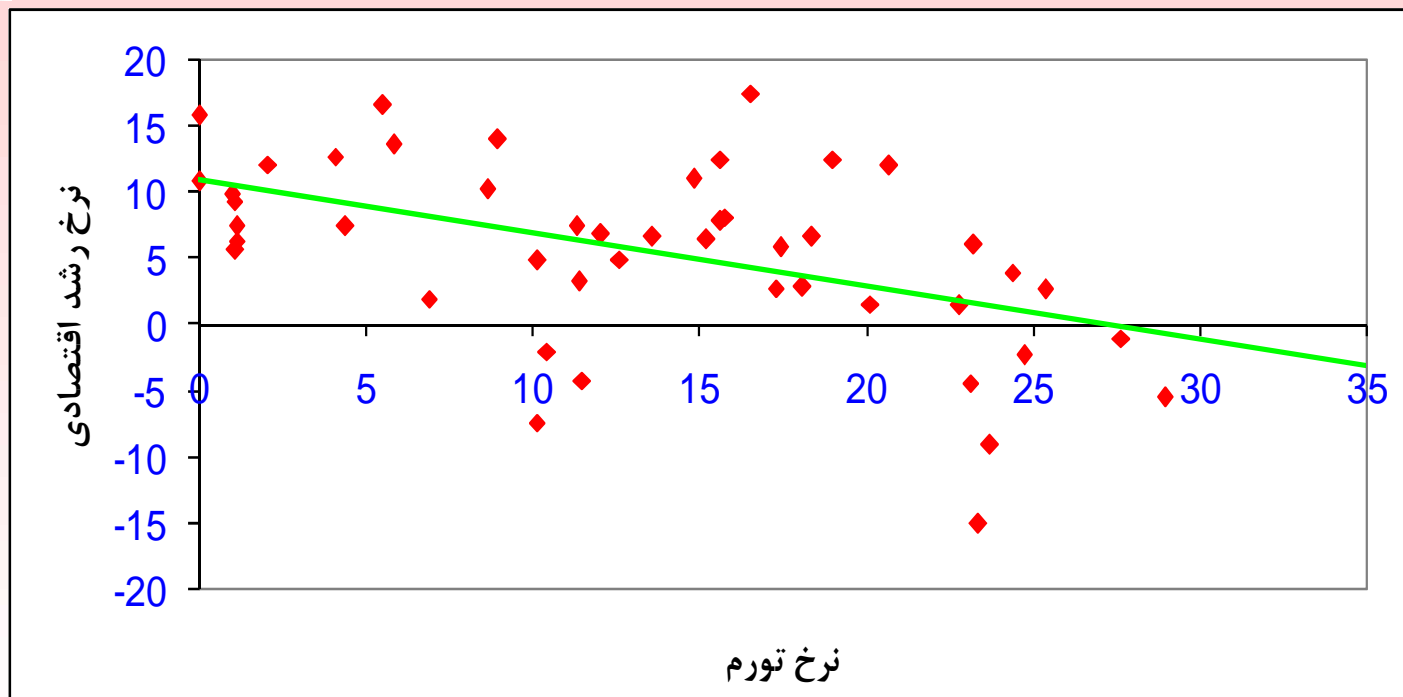
حجم نقدینگی (۱۳۳۹-۹۱)

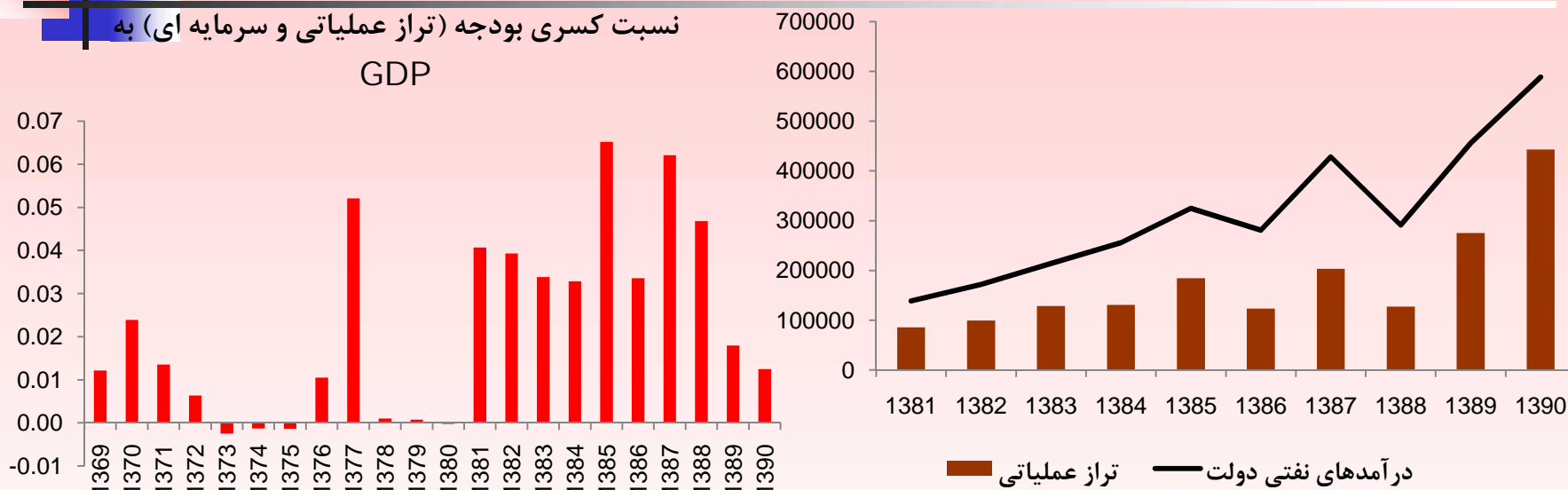
نرخ تورم و رشد نقدینگی در اقتصاد ایران (۱۳۵۵-۱۳۹۰)

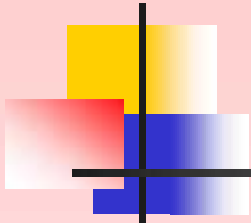
رابطه معکوس تورم و رشد اقتصادی در اقتصاد ایران

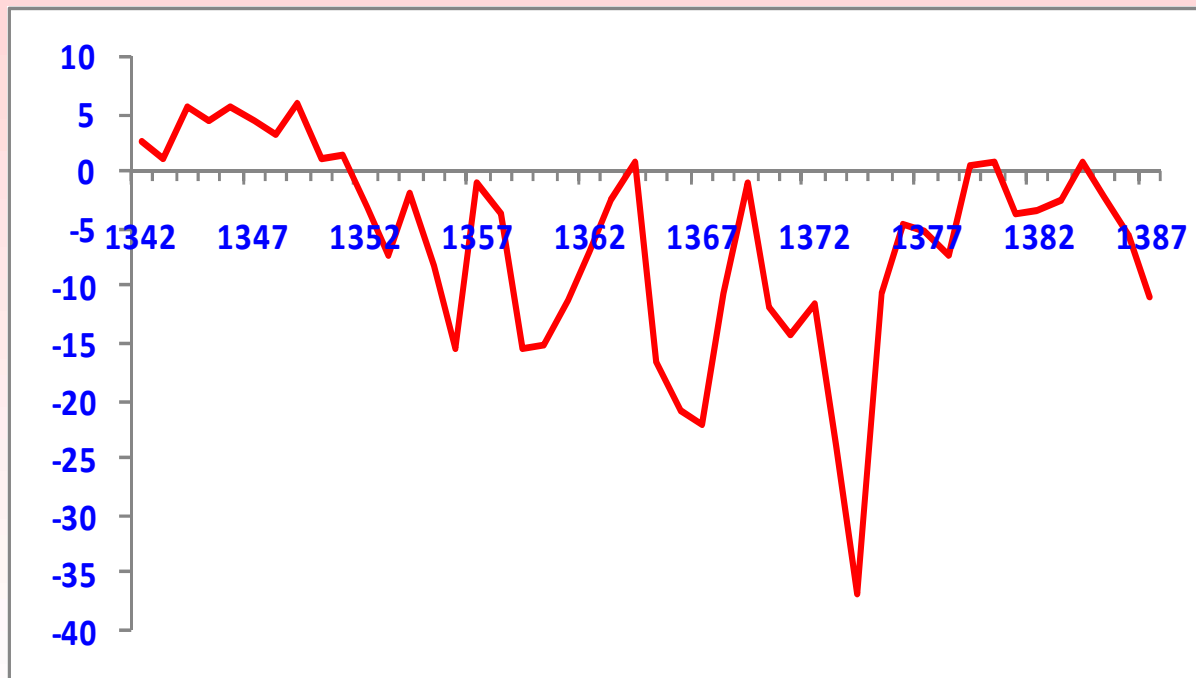
تراز مالی دولت

-افزایش شدید تراز عملیاتی به مفهوم افزایش وابستگی هزینه های جاری دولت به درآمد نفت و حساب ذخیره ارزی
 -افزایش فزاینده کسری بودجه در صورت افت درآمدهای نفتی به علت چسبندگی هزینه های دولت و وابستگی درآمدها
 به درآمد نفت، و در نتیجه وجود تهدید برای استفاده از روش انتشار پول به منظور تأمین مالی کسری بودجه

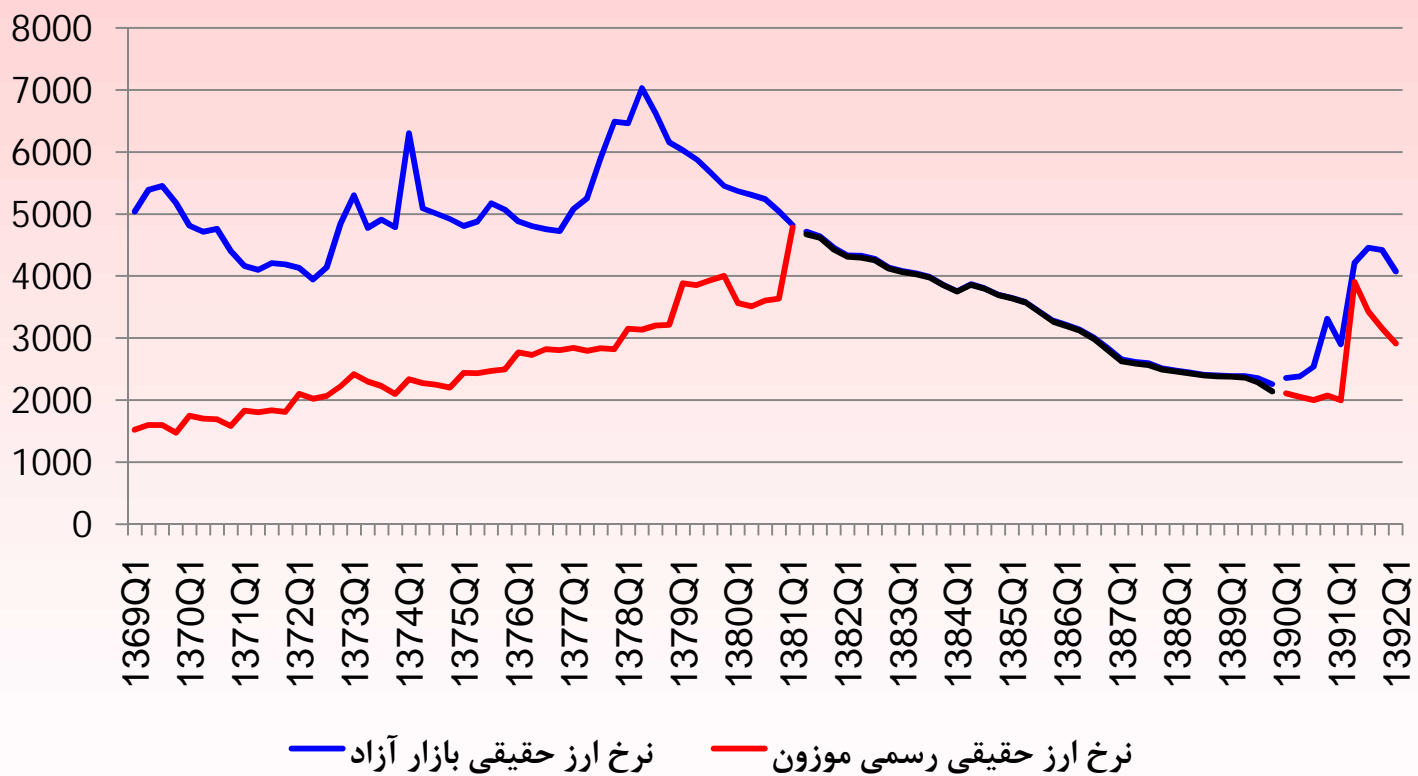

نرخ سود موزون حقیقی (۱۳۴۲-۸۷)

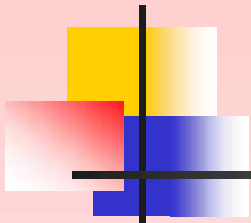

نرخ ارز حقیقی: ۱۳۶۹(Q۱) - ۱۳۹۲(Q۱)

پس از یکسان سازی نرخ ارز در سال ۸۱ و شرایط رونق نفتی، عدم تعدیل کامل نرخ ارز اسمی با تورم منجر به کاهش نرخ ارز حقیقی و کاهش رقابت پذیری اقتصاد و در نتیجه افزایش وابستگی به واردات گردید.

نرخ ارز حقیقی و کسری تجاری (۸۷-۱۳۸۳)

منبع: گزارش تحولات اقتصادی سال ۱۳۸۷، بانک مرکزی

